

Alardearen esanahia

• BITTOR URKIAGA •

[[RAKASLEA]]

San Martzial jaien gertutasuna dela eta, zenbait gogoeta plaza-
ratzeko asmotan nator. Iaz
kaleratutako idazkiaren ildo berbera
jorratuko badut ere, oraingo honetan
hausnarketarako zenbait datu, aipa-
men eta gertaera hona ekartzen saia-
tuko naiz, bide batez, irakurleari erre-
flexiorako argibideak gerta dakizkion.

Hasteko, oraindik ere, behin eta
berriz entzuten ari gara eskubideei
dagokien asuntza dela eta, beraz,
batez ere epaileek argitu beharreko
afera dela. Egunkari honetan bertan
iazko ekainaren 28an nioen modura,
Irun eta Hondarribiko alardeak
antzeppen erritualak dira. Hitz bakoitza
bere aldetik aztertzen saiatuko
naiz. *Errito* hitzarekin hasiko naiz.
Errittoa, beste gauza askoren artean,
sinbologia mota eta modu bat da,
hots, errittoa sinbolo askok parte
hartzen dute, eta hauek komunitate
baten baitan sortu ohi dira eta
komunitate honen barnetik ulertu
beharra daude. Gogora dezagun, adi-
bidez, zer esaten digun Edmund
Leach-ek bere *Cultura y comunica-
ción. La lógica de la conexión de los
símbolos* liburuaren 57. orrialdean
(ez dut itzulpena egingo; bigarren
itzulpen honetan, lehenengoa ingele-
setik gaztelarrera egindakoa baitzen,
informazio gehiago gal ez dadin):
«*Pero lo que realmente sucede es que
los participantes de un ritual comparten
simultáneamente experiencias comu-
nicativas a través de muchos canales
sensoriales diferentes; están repre-
sentando una secuencia ordenada de
sucesos metafóricos en un espacio
territorial que ha sido ordenado para
proporcionar un contexto metafórico a
la representación. Es probable que las
'dimensiones' verbales, musicales, core-
ográficas y estético-visuales constituyan
componentes del mensaje total. Cuando
participamos en tal ritual recogemos
todos estos mensajes al mismo tiempo
y los condensamos en una experiencia
única que describimos como 'asistir a
una boda', 'asistir a un funeral', etc.*».

Gauza berbera ger-
tatzen zaie alardearekin. Utz diezaie-
gun bada irundar eta hondarribita-
rrei beren herriaren izaera, historia eta
ohiturarekin bat egiten, hots, beren
herriarekin urtean behingo komunioa
bizitzen

*esencia de la cuestión, todos los deta-
lles de las costumbres deben verse
como parte de un conjunto, los deta-
lles, considerados aisladamente, son
tan carentes de sentido como las
letras aisladas del
alfabeto*».

Beraz,
kanpotarrek, hau da,
bertakoak ez dire-
nek, nahiz eta epaile
zein eruditu izan, ez
dute ekintza behar
bezala ulertzen. Bes-
te aipu bat ekartzea-
rren, Clifford Geertz-
en *La interpretación
de las culturas* libu-
ruan 333. orrialdean
honela dio (lehen
bezala, gaztelera-
z, liburuak dakarren
moduan azalduko
dut): «*La palabra
'lógica', por referirse
tanto a principios formales del razo-
namiento como a relaciones raciona-
les entre cosas y hechos, es una pala-
bra traicionera, y en ningún terreno lo
es más que en el análisis de la cultu-
ra. Cuando uno trata formas significa-
tivas, es virtualmente irresistible la
tentación de ver entre ellas una rela-
ción inmanente, una afinidad intrínse-
ca (o falta de afinidad) entre esas for-
mas*».

Eta 334. orrialdean: «*... la signi-
ficación no es algo intrínseco de los
objetos, acciones, procesos, etc. que la
tienen, sino —como Durkheim, Weber
y tantos otros lo han subrayado— que
es algo impuesto a ellos; de manera
que la explicación de sus propiedades
debe buscarse en quienes les impo-
nen significación: los hombres que
viven en sociedad*».

Horretaz gain, interes-
garriak dira iaz plante-
atzen nituen argumen-
tuak (Kaplan & Man-
ners-en barne be-
girada eta kanpo begi-
rada; Marvin Harris-en
emic eta *etic* kontzep-
tuak) eta erreferentzia
bibliografikoak kontu-
an hartzea. Kontu-
ratu zeintzuk dauden
azken hitz hauen atze-
tik Clifford Geertz-
ez gain, hala nola Durk-
heim, Weber eta beste
asko. Nolatan, bada,
aurreko urteetan en-
tzundakoak kontuan hartuta, saia-
tzen da (beste askoren artean) Idoia
Estornes ausartegiak —edo ezjakina
esan beharko nuke?— barrutik eza-
gutzen ez duen sinbologia kritikatzera
eta zalantzan jartzera, aurretik
aztertu eta ikertu gabe? Dudarik
gabe, zientifikoak ez diren beste inte-
res batzuk mugitzen dira jarrera
hauen guztien atzetik.

Hilketa bat, krimen deitoragarria
delako, era berean antzeppen batean

hilketaren eszenifikazioa baztertu
behar al dugu? Aspalditik onartuak eta
frogatuak daude antzeppenaren ondo-
rio onuragarriak bai norbanakoaren
osasunarentzat (fisikoa zein psikikoa),

*Garai berri
honetan, kontraesana
litzateke irundarrei
eta hondarribitarrei
beren herrien
ohituren etorkizuna
aske erabakitzen
utziko ez bagenie*

tuki *Definición de la tragedia* atalean:
«*... logra la expurgación de tales pasio-
nes*», hau da, pasio txarren antzeppen-
ak, berauek uxatzen ditu.

Hau alde batetik, zeren beste alde-
tik, ahaztu egin dute zer nolako
garrantzia duen horrelako ekintza bat
herri baten (gaur dagokigun kasuan
Irun eta Hondarribia) nortasunaren
bermatze prozesuan. Konturatu
behar da sinbologia hau, beste sinbo-
logia guztiak bezala, gizakiaren *ethos*
eta kosmobisioaren ondorio gisa kon-
sideratu behar direla, eta horregatik
bertakoak ez direnek nekez uler deza-
kete hau behar bezala. Hauxe bera
gogoratzen digute Eusko Ikaskuntza-
ren 87. zenbakia duen otsaileko bule-
tinan. Folklorearen parametro zientifiko-
tik ikertzeari buruzko iritzian, hauxe
esaten digute esaldi batetan: «*Todos
los miembros reconocemos la existen-
cia de una serie de valores vivos y pre-
sentes en nuestra sociedad, que es
necesario reconocer desde parámetros
científicos. Anteriormente el Folklore
se basaba, principalmente, en la reco-
pilación y análisis de los datos. No
obstante, a menudo quedaban des-
contextualizados de su realidad cultu-
ral y social*».

Kontura gaitetzen, maiz
egin ohi diren deskontestualizazioe-
tan, alardeen kasuan nabaria eta
klarki azaltzen dena.

Hau dena kontuan hartuta, hain-
beste gezur eta faltsukeria alde bate-
tik bestera dantzan ikusirik, ondo-
rioza daiteke honen guztiaren atzean
ezjakintasuna aurkitzen dugula, edo
interes berezi eta konkretuak zeoze-
ren bila, edo etekin jakin baten bila.

Bukatzeko, Lizarra-Garaziko garai
honetan, euskaldunok Euskal Herria-
ren borondatea aske erabakitzeko
aldarrikapena egiten dugun garai
honetan, kontraesan izugarria litzate-
ke irundarrei eta hondarribitarrei
beren herrien ohituren etorkizuna
aske erabakitzen utziko ez bagenie.
Patzadaz hausnar dezagun.

hirusta...

MIKEL REPARAZ

Biharamuneko konfesioa

Joan eta Pelaio eta
Pedroren
biharamunean,
hurrengo santuaren
magal-atzaparretatik
ihesi, zerbeza erdi
bukatua arbola baten
oinetan hustu eta
mendian gora joan
gara. Mendian gora,
herriaren teilatu eta
ezkildorrearen
behatokiraino,
amildegiaren ertzeraino.
Orduan, betaurreko
beltzak jantzi eta azken
zigarroa izeki dugu.
Azken zigarroa, erre-
tzeari ere utziko baitiog
uda honetan. Eta
santutegi-kateak ez gaitu
aurten arrastaka
eramanen. Herriz herri,
plazarik plaza arrastaka.
Aldiz, Osasun agintariei
kasu eginen diegu
bebingoan, eta uda ongi
profitatuko dugu,
irakurtzeko, kirola egiteko
eta kultura lantzeko,
kulturismoaren
mugetaraino. Nire alboan
eseri den andre
lodikotearen hitzak
banan-banan errepikatu
ditugu, Bill Watterson
komikigilearen
pertsonaiek bezala. Atso
betaurrekoduna nire
Kontzientzia da —Calvin
eta Hobbes martirizatu
ohi dituen andre
lodikotea—; eta haren
inguruan, Joan eta
Pelaio eta Pedroren seme-
alabak. *Interrail* txartela
eskuraturik, uztailean
Greziaraino oporretan
joan gintezkeela
proposatu du baten
batek —Fermin Handiak
barka gaitzala—. Ordea,
Gaztedi Ministerioaren
«gazte haiz eta
probetxa ezak orain
aukera» goiburua
oroitu dut, eta
seinalearekin batera
amildegian behera
bultzatu dugu andre
lodikotea. Eta festari
lotu gatzazkio atzera,
mendi gailurrean.
Destinu petrala.